C/2025/5160

28.10.2025

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Strategija EU za podporo, zaščito in opolnomočenje civilne družbe

(mnenje na zaprosilo Evropske komisije [1]**)**

(C/2025/5160)

Glavni poročevalci: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Pravna podlaga	člen 51(2) Poslovnika
Zaprosilo	13. 5. 2025
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	17. 7. 2025
Plenarno zasedanje št.	598
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	152/00/02

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je bil ustanovljen z Rimsko pogodbo leta 1957 kot posvetovalni organ institucij EU. Organizirani civilni družbi omogoča, da na evropski ravni izrazi svoje mnenje in da se njen glas upošteva v postopku oblikovanja politik EU. EESO je skozi zgodovino imel pomembno vlogo pri spodbujanju civilnega dialoga, s tem mnenjem pa bo Evropski komisiji predstavil načrt strategije za civilno družbo in predlog za skupno platformo civilne družbe.

1.2 EESO pozdravlja pobudo Evropske komisije za celovito strategijo za civilno družbo in za platformo civilne družbe, ki sta še toliko bolj nujni v sedanjih razmerah, ko je demokracija ogrožena, prostor civilne družbe pa se tako v državah članicah kot po svetu krči.

1.3 Ukrepi, predlagani v strategiji EU za civilno družbo bi morali temeljiti na:

— varnem in spodbudnem okolju za civilno družbo;

— trajnostnosti in neodvisnosti (s financiranjem); ter

— večji državljanski udeležbi in civilnem dialogu (s strukturiranjem in krepitvijo obstoječih mehanizmov).

[1] Mnenje na podlagi točke iz delovnega programa Komisije pred objavo dokumenta Komisije, za katerega je Komisija zaprosila v dopisu z dne 13. maja 2025.

1.4 Za dosledno izvajanje civilnega dialoga v institucijah EU bi morala strategija vključevati medinstitucionalni sporazum o civilnem dialogu, ki bi ga organiziral EESO.

1.5 EESO poudarja tudi, da bi morali strategijo za civilno družbo in platformo za civilni dialog spremljati tesnejše medinstitucionalno sodelovanje ter bolj strukturirane in vključujoče razprave o priporočilih EESO.

1.6 EESO na podlagi svojih izkušenj in glede na svojo mrežo predlaga, da bi v partnerstvu z Evropsko komisijo začeli pilotni projekt, s katerim bi obsežni dialog uvedli že v zgodnji fazi političnega postopka. Glavni poudarek bi bil na vprašanjih, povezanih z demokracijo, temeljnimi pravicami in pravno državo, o katerih bi se razpravljalo skupaj z *ad hoc* skupino EESO za temeljne pravice in pravno državo. Po izvedbi in oceni pilotnega projekta bi lahko predlagali podobne procese obsežnega dialoga tudi o drugih ključnih temah za civilno družbo.

1.7 Platforma pa bi:

— usmerjala dialoge (ki bi jih organizirali upravni organi) o demokraciji, temeljnih pravicah in pravni državi ter nato prispevala h ključnim političnim postopkom, na primer k letnemu delovnemu programu Komisije;

— organizirala letno konferenco o civilnem dialogu, na kateri bi vsi deležniki predstavili in izpopolnili osnutke priporočil;

— spremljala civilni dialog z letnimi pregledi stanja, ki bi prispevali k dvoletnim poročilom o civilnem dialogu; in

— postavila temelje za medinstitucionalni sporazum o civilnem dialogu, ki bi ga organiziral EESO in bi omogočal dosledno izvajanje civilnega dialoga v institucijah EU v skladu z načeli, navedenimi v točki 3.7.1. tega mnenja.

1.8 EESO Evropski komisiji priporoča, naj predvidi ustrezne določbe za krepitev evropskega civilnega dialoga na vseh ravneh in finančna sredstva za vzpostavitev platforme civilne družbe. S predlaganim pilotnim projektom bi lahko Komisija predlagano pobudo za široko posvetovanje preskusila z le malo dodatnimi sredstvi, saj večina orodij že deluje.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 Predsednica Evropske komisije je v poslanici ([2]) kandidatu za komisarja za demokracijo, pravosodje in pravno državo Michaelu McGrathu navedla, da bo za okrepitev sodelovanja s civilno družbo na področju demokracije, pravne države in s tem povezanih vprašanj zadolžen za vzpostavitev platforme civilne družbe, ki bi podprla bolj sistematičen civilni dialog, ter za krepitev zaščite civilne družbe, aktivistov in zagovornikov človekovih pravic pri njihovem delu.

2.2 V ustreznem odstavku delovnega programa Komisije za leto 2025 je navedeno: „Organizacije civilne družbe imajo pomembno vlogo pri zaščiti naših demokratičnih sistemov in institucij, ta Komisija pa bo okrepila svoja prizadevanja za podporo, zaščito in opolnomočenje civilne družbe.“ Komisija med „nove pobude“ v Prilogi k delovnemu programu uvršča zavezo, da pripravi strategijo EU za podporo, zaščito in opolnomočenje civilne družbe (nezakonodajna pobuda, tretje četrtletje 2025). Evropska komisija je v javnem posvetovanju o strategiji EU za civilno družbo na portalu Povejte svoje mnenje napovedala, da bosta začasna ključna cilja strategije, „da se okrepita tehtno sodelovanje z organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo s širokim naborom politik EU, in zaščita teh organizacij.“ Navedla je še: „V strategiji bodo predlagane pobude za podporo spodbudnemu okolju ter ukrepi na ravni EU, namenjeni preprečevanju krčenja državljanskega prostora. V njej bodo predlagani tudi ukrepi za boljši dialog o demokraciji, pravni državi in s tem povezanih vprašanjih med javnimi organi in organizacijami civilne družbe. Na ravni EU bo to vključevalo sodelovanje prek platforme civilne družbe.“ ([3])

([2]) Poslanica predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen kandidatu za komisarja za demokracijo, pravosodje in pravno državo Michaelu McGrathu, 17. september 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Poziv k predložitvi dokazov za pobudo Strategija EU za civilno družbo je bil na portalu Evropske komisije Povejte svoje mnenje objavljen 13. junija 2025.

2.3 EESO je bil ustanovljen z Rimsko pogodbo kot posvetovalni organ, ki združuje predstavnike ekonomskih in socialnih kategorij ter splošnih interesov držav članic. V skladu s členom 300 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) „Ekonomsko-socialni odbor sestavljajo predstavniki organizacij delodajalcev, delojemalcev in drugi predstavniki civilne družbe, predvsem s socialno-ekonomskega, civilnega, poklicnega in kulturnega področja.“ Naloga EESO je prispevati k postopku odločanja s svojimi neodvisnimi mnenji o vprašanjih, ki so v njegovi pristojnosti in določena v Pogodbah. Med številnimi novostmi, ki jih je uvedla Rimska pogodba v evropsko in svetovno sfero, je začetek participativne demokracije z neposrednimi in strukturiranimi posvetovanji z organizirano civilno družbo. Vloga EESO izhaja neposredno iz participativne demokracije, ki predstavnikom nacionalnih socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe omogoča pripravo mnenj o zakonodaji EU, sodelovanje v duhu kompromisa in uporabo demokratičnih načel ter pregledno izražanje stališč civilne družbe, tudi manjšin.

2.4 Člen 11 Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki nudi temelje za pristen in strukturiran civilni dialog na evropski ravni, je prinesel pomembne možnosti za nadaljnji razvoj participativne demokracije. Za dolgoročno udeležbo organizirane civilne družbe v evropskem postopku odločanja mora biti civilni dialog tesno povezan s socialnim dialogom s socialnimi partnerji.

2.5 EESO kot dom participativne demokracije deluje kot platforma za široko udeležbo civilne družbe in kot gonilna sila prizadevanj, da bi civilna družba imela svoje mesto za mizo EU. EESO deluje kot nekakšen svetilnik, ki civilno družbo usmerja v postopke odločanja EU. Njegova glavna naloga je v okviru institucij EU spodbujati, organizirati in usmerjati participativno demokracijo.

2.6 EESO je od leta 1992 pripravil številna mnenja, študije in stališča o civilnem dialogu in participativni demokraciji. Vse to je zajeto v zbirki *Participativna demokracija – zgodba o uspehu, ki jo piše EESO* ([4]), ki se redno posodablja.

2.7 Tu je seznam dosežkov in publikacij, ki jih velja izpostaviti:

— *Informativno poročilo EESO o Evropi državljanov* z dne 8. aprila 1992, ki je odprlo temo dialoga z državljani in njihovimi predstavniki.

— Mnenje na lastno pobudo *Vloga in prispevek organizacij civilne družbe pri izgradnji Evrope* z dne 22. septembra 1999, ki je spodbudilo in spremljalo sprejetje člena 11 PEU.

— Ustanovitev povezovalne skupine (z evropskimi organizacijami in mrežami civilne družbe) leta 2004, ki je postala okvir za politični dialog in sodelovanje pri medsektorskih vprašanjih skupnega interesa. Skupino sestavljajo člani EESO ter 47 evropskih organizacij in mrež. Velja opozoriti, da je EESO prvi organ EU, ki je uvedel postopek participativne demokracije.

— Vsakoletni dogodek *teden civilne družbe*, ki ga gosti EESO, je namenjen sodelovanju z organizacijami civilne družbe in civilno družbo v širšem smislu za spodbujanje dialoga o ključnih vprašanjih, s katerimi se sooča Evropa. EESO je dom organizirane civilne družbe, ki tem skupinam nudi platformo, prek katere lahko izrazijo svoje mnenje in prispevajo k oblikovanju politik EU.

([4]) EESO, *Participativna demokracija – zgodba o uspehu, ki jo piše EESO*, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Ustanovitev *ad hoc* skupine za evropsko državljansko pobudo leta 2013, katere naloga je usmerjati politiko EESO v zvezi z evropsko državljansko pobudo in pripravljati priporočila za institucionalne ukrepe za nadaljnji razvoj tega instrumenta. Ta *ad hoc* skupina ima redne stike z organizatorji evropske državljanske pobude in organizacijami civilne družbe, ki dejavno podpirajo evropsko državljansko pobudo in aktivno državljanstvo. Več od teh je stalnih partnerjev na vodilnem letnem dogodku EESO, *dnevu evropske državljanske pobude* (ki od leta 2024 poteka med tednom civilne družbe).

— Organi EESO za zunanje odnose spremljajo trgovinsko in razvojno politiko EU prek dialoga z organizacijami civilne družbe iz tretjih držav in regij, s katerimi ima EU formalne odnose.

— Ustanovitev *ad hoc* skupine za temeljne pravice in pravno državo leta 2018 za boj proti vzponu populizma in krčenju prostora civilne družbe. Njen cilj je ocenjevati stanje na področju temeljnih pravic, demokracije in pravne države v državah članicah Posebno pozornost namenja pravicam, ki so ključne za civilno družbo, v katero sodijo tudi socialni partnerji, kot so svoboda združevanja, zbiranja in izražanja (vključno s svobodo medijev) ter pravica do nediskriminacije, in na splošno spremlja stanje na področju pravne države. Končno letno poročilo te skupine je prispevek k letnemu poročilu Komisije o stanju pravne države.

— EESO že dolgo vzdržuje mrežo nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov. Te povezave prispevajo h krepitvi zaupanja med državljani, civilno družbo in javnimi organi ter omogočajo sodelovanje gospodarskih in socialnih deležnikov pri javnem odločanju.

— Mnenje EESO SOC/526 iz oktobra 2016, v katerem je bila prvič predvidena možnost, da se skliče letni forum organizacij civilne družbe za razpravo o demokraciji, temeljnih pravicah in pravni državi. EESO je v mnenju SOC/627, sprejetem junija 2019 ([5]), ponovil svoj predlog za ustanovitev letnega foruma o temeljnih pravicah in pravni državi na ravni EU.

— Predlog št. 39 Konference o prihodnosti Evrope, ki je potekala v letih 2021 in 2022, priporoča „reformo načina delovanja Evropske unije z boljšim vključevanjem socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe. Obstoječe strukture bi bilo treba okrepiti, da bi bolje odražale potrebe in pričakovanja državljanov Unije v postopku odločanja glede na njihov pomen v evropskem demokratičnem življenju. V tem okviru bi bilo treba okrepiti institucionalno vlogo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora in ga opolnomočiti kot posrednika in poroka za dejavnosti participativne demokracije, kot je strukturiran dialog z organizacijami civilne družbe in državljanskimi forumi“. V nadaljevanju je še navedeno, da je „živahna civilna družba [...] ključna za demokratično življenje Evropske unije“. Predlog št. 36 pa priporoča, da bi bilo treba v „proces državljanske udeležbe [...] vključiti organizirano civilno družbo ter regionalne in lokalne oblasti in obstoječe strukture, kot sta Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) in Odbor regij (OR)“.

— Mnenje EESO SOC/728 *Ocena učinka EU z vidika mladih* obravnava novo orodje za krepitev udeležbe mladih in vključevanja vidika mladih v oblikovanje politik, ki temelji na posvetovanju, oceni učinka in blažilnih ukrepih, in EESO je prva institucija EU, ki se je zavezala, da jo bo izvajala. To pomeni, da EESO v pripravo mnenj vključuje tudi mlade. Predsedstvo EESO je aprila 2024 odobrilo metodologijo za uporabo ocene učinka EU z vidika mladih v EESO, ki jo je pripravila skupina EESO za mlade.

— Ustanovitev *ad hoc* skupine EESO za evropski semester leta 2017 kot horizontalnega organa, ki krepi in podpira delo strokovnih skupin EESO. Ocenjuje predloge evropske civilne družbe glede trajnostne rasti in zaposlovanja, kar je redni prispevek EESO k letnemu ciklu evropskega semestra.

— Mnenje EESO SOC/782 *Krepitev civilnega dialoga in participativne demokracije v EU: pot naprej*, sprejeto februarja 2024, je strateško mnenje o civilnem dialogu in vključuje številne bistvene elemente za oblikovanje strategije za civilni dialog.

([5]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Svetu – Nadaljnja krepitev pravne države v Uniji – Trenutno stanje in možni naslednji koraki(COM(2019) 163 final) (UL C 282, 20.8.2019, str. 39).

— Sodelovanje EESO pri organizaciji ali spodbujanju različnih prispevkov in platform civilne družbe, kot so Evropski forum za migracije (EMF), platforma deležnikov za krožno gospodarstvo (skupaj s Komisijo) in okrogle mize za mlade. Med izvajanjem Agende OZN za trajnostni razvoj do leta 2030 je EESO organiziral prispevek civilne družbe k prvemu prostovoljnemu pregledu EU.

3. **Strategija EU za podporo, zaščito in opolnomočenje civilne družbe**

3.1 EESO pozdravlja pobudo Evropske komisije za celovito strategijo za civilno družbo in za platformo civilne družbe, ki sta še toliko bolj nujni v sedanjih razmerah, ko je demokracija ogrožena, prostor civilne družbe pa se tako v državah članicah kot po svetu krči. Za izgradnjo odporne EU je treba, zlasti glede na sedanje krize in splošno geopolitično okolje, v družbi mobilizirati vsa sredstva.

3.2 EESO poudarja, kako pomembno je uvesti celovito strategijo za civilno družbo, da ta ostane močna in avtonomna, ter na ravni EU vzpostaviti platformo civilne družbe, da bodo lahko evropske institucije konkretno in smiselno sodelovale z njo.

3.3 EESO ponovno poudarja, da je pomembno v celoti izvajati člen 11 PEU, s čimer bi dopolnili sedanje določbe o posvetovanju.

3.4 Ukrepi, predlagani v strategiji EU za civilno družbo bi morali temeljiti na:

— varnem in spodbudnem okolju za civilno družbo;

— trajnostnosti in neodvisnosti (s financiranjem); in

— večji državljanski udeležbi in civilnem dialogu (s strukturiranjem in spodbujanjem obstoječih mehanizmov ter na ravni EU prek platforme civilne družbe, kot je opisano v nadaljevanju).

3.5 EU mora ustvariti varno in spodbudno okolje za civilno družbo, tako da:

— na regionalni, nacionalni in evropski ravni spodbuja vlogo in obvešča o vlogi in posebnostih organizirane civilne družbe kot ključnega stebra demokracije, kohezije, udeležbe in socialnih inovacij;

— razvije zaščitni mehanizem za akterje civilne družbe in zagovornike človekovih pravic v EU;

— krepi vlogo EESO kot vozlišča, povezovalca, kanala in posrednika za organizirano civilno družbo na ravni EU ter na mednarodni in nacionalni ravni;

— sprejme predlog Evropske komisije za direktivo o evropskih čezmejnih združenjih in razpravlja o razvoju podobnega pravnega instrumenta za fundacije.

3.6 EU mora s financiranjem spodbujati trajnostnost in neodvisnost ter zagotoviti:

— večletno, dosledno in prožno financiranje, ki bo dostopno akterjem civilne družbe, in ustrezna sredstva v večletnem finančnem okviru;

— sodelovanje organizacij civilne družbe pri izvajanju, spremljanju in ocenjevanju programov financiranja, ki so zanje pomembni;

— odpravo upravnih, regulativnih in davčnih ovir, tudi čezmejnih, za dostop do financiranja in donacij;

— da so vsi zakoni, ki vplivajo na organizacije civilne družbe in njihove dejavnosti, v celoti skladni s pravnimi obveznostmi in temeljnimi pravicami na ravni EU in mednarodni ravni ter da se z organizacijami civilne družbe posvetuje o zakonodajnih spremembah, ki vplivajo nanje;

— da se ukrepi, ki omejujejo dostop do financiranja, ne izvajajo ter da se upravni, pravni in finančni mehanizmi ne zlorabljajo za omejevanje udeležbe javnosti, državljanskega delovanja ali svobode medijev;

— da se državljane spodbuja, naj prijavijo nadlegovanje organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic ali napade nanje ter da se te kršitve ustrezno evidentirajo, preiskujejo in preganjajo, da bi se spoštovala pravna država;

— ustrezno izvrševanje zakonodaje EU o zaščiti organizirane civilne družbe, po potrebi tudi z začasnimi ukrepi;

— podporo organizacijam civilne družbe s trajnostnim financiranjem njihovega dela in mehanizmi za krepitev zmogljivosti.

3.7 EU mora povečati državljansko udeležbo in civilni dialog z ustvarjanjem pravih pogojev in določanjem referenčnih meril ter spodbujanjem struktur dialoga na vseh ravneh.

3.7.1 *Spodbujanje ustreznih pogojev in določanje referenčnih meril*

3.7.1.1 Za smiseln civilni dialog so potrebni ustrezni **pogoji**, da lahko vse strani sodelujejo, za vsako pa je treba določiti jasne vloge in odgovornosti. To zahteva tudi odzivnost in odgovornost institucij znotraj in zunaj mehanizmov dialoga v skladu s standardi, ki urejajo pravico do dobrega upravljanja. Civilni dialog na evropski ravni ne more pravilno delovati brez dobro vodenega civilnega dialoga na nacionalni ravni. Za vzpostavitev ugodnega okolja za učinkovit in konstruktiven civilni dialog morajo biti izpolnjeni nekateri pogoji, kot so zaupanje, odgovornost, preglednost in pogoji, ki spodbujajo udeležbo. Kodeks dobrih praks sodelovanja civilne družbe v procesih odločanja, ki ga je sprejela konferenca mednarodnih vladnih organizacij pri Svetu Evrope, povzema ključna načela in pogoje, ki lahko služijo kot vodilo. EESO predlaga, naj bodo v strategiji za civilno družbo določeni cilji in opredeljeni kazalniki z jasnimi referenčnimi merili za države članice in institucije EU v zvezi z državljanskim prostorom in civilnim dialogom na nacionalni ravni.

3.7.1.2 EESO priporoča, naj ima civilni dialog na vseh ravneh, tudi na ravni EU, naslednje **značilnosti** ([6]).

— Biti mora smiseln. Civilni dialog naj bi bil resničen in konkreten del postopka odločanja, ki organizacijam civilne družbe omogoča resnične izmenjave in jim daje prostor, da izrazijo svoja stališča. Biti bi moral resničen, ne pa zgolj ustvarjati vtisa, da gre za demokracijo.

— Usmerjen mora biti v rezultate in omogočati sodelovanje civilne družbe v razpravah o ciljih in vsebini zakonodajnih ukrepov in določb, ki se nanašajo nanjo, ter v fazah ocenjevanja.

— Biti mora reden.

— Biti mora pregleden, pravila in merila o tem, kako se izberejo deležniki in kaj bo zajemal dialog, morajo biti javno dostopna, organizacije civilne družbe pa morajo imeti dostop do vseh ustreznih informacij.

— Biti mora zakonit. Akreditacija organizacij civilne družbe mora temeljiti na dejanski legitimnosti in reprezentativnosti. Organizacije civilne družbe morajo spoštovati načela notranje demokracije, avtonomije, neodvisnosti in preglednosti, slediti nepridobitnemu modelu ter delovati v korist vseh ali posebnih interesnih skupin.

— Vsem stranem mora omogočati, da povedo svoje ideje. Organizacije civilne družbe morajo imeti možnost, da svoje pobude in prednostne naloge vključijo v programe držav članic in evropskih institucij. Skupno odločanje o časovnem poteku dialogov lahko poveča učinek in prepreči težave z zmogljivostjo na vseh straneh.

([6]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Krepitev civilnega dialoga in participativne demokracije v EU: pot naprej (raziskovalno mnenje na zaprosilo belgijskega predsedstva) (UL C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Biti mora vključujoč in reprezentativen, zlasti glede zastopanja najranljivejših. Unija enakosti pomeni, da se upoštevajo perspektive spola, LGBTIQ+, migrantov, invalidnosti in Romov.

— Biti mora strukturiran in usklajen. V delo in predloge organizacij civilne družbe bi morala biti vključena usklajevalna služba.

— Prinesti mora rezultate in nadaljnje ukrepe. Na evropski ravni bi se morale institucije EU na prispevke organizacij civilne družbe odzvati prek javnega pregleda stanja, v katerem bi podrobno opisale nadaljnje ukrepe ali pojasnile, zakaj niso bili sprejeti nobeni ukrepi. Zbrati bi bilo treba tudi povratne informacije udeležencev.

3.7.1.3 Organizacije civilne družbe bi morale nastopati enotno, da bi okrepile svoje delovanje.

3.7.2 *Spodbujanje in krepitev struktur dialoga na vseh ravneh*

3.7.2.1 V svetu, ki ga vse bolj zaznamujejo konflikti, dezinformacije in družbena polarizacija, mora EU nujno ponovno razmisliti o vlogi civilne družbe in okrepiti civilni dialog – ne le kot temelj institucionalne legitimnosti, temveč tudi kot ključni steber za izgradnjo odpornejše, bolj vključujoče in bolj participativne Evrope ([7]).

3.7.2.2 Strategija za civilno družbo mora obravnavati vse vrste civilnega dialoga, vključno s prečnim, vertikalnim/sektorskim in horizontalnim dialogom (dialog med civilno družbo).

3.7.2.3 Za večjo državljansko udeležbo in strukturiran civilni dialog bo potreben čas. Oceniti moramo obstoječe prakse, se učiti iz njih ter pripraviti načela in smernice, ki jih bo mogoče na koncu strniti v medinstitucionalnem sporazumu o civilnem dialogu na ravni EU. EESO zato predlaga sprejetje medinstitucionalnega sporazuma o civilnem dialogu, ki bi ga organiziral EESO in bi omogočal dosledno izvajanje civilnega dialoga v institucijah EU v skladu z načeli, navedenimi v točki 3.7.1 tega mnenja.

3.7.2.4 EESO je prav tako pripravljen proaktivno sodelovati v smiselnem dialogu z institucijami EU. Predlaga, naj Komisija organizira letno srečanje z njim, na katerem bi razpravljali o tem, kako Komisija izvaja priporočila iz mnenj EESO (poleg pisnih povratnih informacij, ki jih EESO že prejme) ter dobili povratne informacije. Evropski parlament bi lahko EESO povabil k sodelovanju na sejah ustreznih odborov, kadar so na dnevnem redu zakonodajni ali politični dosjeji, povezani z njegovimi mnenji. Podobno bi lahko Svet redno vključeval EESO v zakonodajni postopek, preučil njegova priporočila in o njih razpravljal.

3.7.2.5 Poleg tega EESO predlaga začetek obsežnega dialoga (kot del pilotnega projekta, opisanega v točki 4.3 tega mnenja). To bi pripomoglo k vzpostavitvi upravljanja in strukture sektorskih dialogov v prihodnje ([8]).

3.7.2.6 Pri izvajanju civilnega dialoga na evropski ravni so trenutno zelo velike razlike tako glede kakovosti kot količine. Vzpostavitev usklajevalnih mehanizmov med institucijami in v njih bi verjetno pomagala zmanjšati prekrivanje in minimizirati uporabo virov.

([7]) Center za evropske politične študije (CEPS), *Mapping civil dialogue in the EU institutions* (Popis izvajanja civilnega dialoga v institucijah EU), 2025, študija, ki jo je naročil EESO na zahtevo skupine organizacij civilne družbe.

([8]) Razen sektorskega socialnega dialoga.

3.7.2.7 Kot je poudarjeno v novi študiji EESO ([9]), je trenutno izziv, kako doseči, da bodo ustrezne enote v institucijah spoštovale temeljna načela – najti je treba ustrezen prostor za izražanje stališč civilne družbe in vzpostaviti pregledne mehanizme za vključitev smiselnega prispevka v oblikovanje politik. Čeprav obstajajo razlogi za optimizem, je treba z delom nadaljevati. Z medinstitucionalnim sporazumom o civilnem dialogu bi se lahko razdelile različne vloge in pričakovanja dialoga glede na vloge udeleženih institucij, najprej z obstoječimi mehanizmi.

— Pri Svetu bi bilo treba poleg vseh drugih orodij za stalen dialog uporabiti tudi evropski semester.

— Pri Evropskem parlamentu bi bilo treba okrepiti vlogo pooblaščenega podpredsednika in možnost vplivanja v parlamentarnih skupinah in odborih.

— Pri Evropski komisiji bi morala biti prizadevanja pooblaščenega komisarja usklajena z generalnimi direktorati (GD).

— EESO meni, da je treba okrepiti vlogo povezovalne skupine.

3.7.2.8 Te zelo pomembne točke se nanašajo na krepitev državljanske udeležbe z opolnomočenjem organizacij civilne družbe in vzpostavitvijo struktur, ki podpirajo usposabljanje in krepitev zmogljivosti za vključevanje skupnosti. To je ključnega pomena za kar najboljše dokončanje celotne strategije. EESO meni, da je to temeljna gospodarska naložba za prihodnost Evrope.

4. **Oblikovanje platforme civilne družbe**

4.1 *Splošne ugotovitve*

4.1.1 Raznolikost akterjev civilne družbe, lokalnih pobud, nevladnih organizacij in nacionalnih platform je treba ustrezno upoštevati. Platforma ne bo učinkovita ali legitimna, če ne bo priznavala in upoštevala posebnosti vsakega od njih ter tako omogočila široko udeležbo. EESO ima lahko osrednjo vlogo pri doseganju te legitimnosti.

4.2 *Opiranje na strokovno znanje in mreže EESO*

4.2.1 Med analizo je treba najprej preučiti, ali že obstajajo strukture ali institucije, ki bi jo lahko gostile in bi jo bile pripravljene gostiti. EESO je sposoben in pripravljen gostiti takšno platformo. Glede na izkušnje s spodbujanjem dialoga in posvetovanja je tudi pravi kraj za to. Zdi se, da to zamisel podpirata predloga 38 in 39 Konference o prihodnosti Evrope. Glede na predlog 39 **je „treba okrepiti institucionalno vlogo EESO in ga opolnomočiti kot posrednika in poroka za dejavnosti participativne demokracije, kot je strukturiran dialog z organizacijami civilne družbe in državljanskimi forumi“**.

4.2.2 Če bi EESO pooblastili, da gosti to platformo, bi podprli njegove pristojnosti, svetovalne funkcije in delovne metode ter mu omogočili, da deluje kot posrednik v odnosu do civilne družbe. EESO mora biti glede na svoje izkušnje, strokovno znanje in mreže vključen že od začetka. To **strokovno znanje** zajema poglobljeno znanje članov EESO na njihovih področjih, njihovo strokovno znanje in izkušnje pri spodbujanju skladnega razvoja politike EU ter močno reprezentativnost, saj so člani uradno pooblaščeni za sprejemanje odločitev v imenu tistih, ki jih zastopajo. Delo EESO je organizirano tako, da se vzpostavi interakcija med „tehnično“ ali „sektorsko“ ([10]) razsežnostjo in bolj „horizontalnimi“ vidiki. S takim pristopom vsa mnenja, ki jih pripravijo študijske skupine, sestavljene iz članov s posebnim strokovnim znanjem, temeljijo na odličnem tehničnem delu. Poleg tega obstaja tudi nekakšen demokratičen filter v stalnih strokovnih skupinah, kjer o besedilu razpravlja več kot 100 članov, kar omogoča, da se večina mnenj EESO sprejme soglasno, in je odraz njegovega posebnega načina iskanja družbenega soglasja.

([9]) Center za evropske politične študije (CEPS), *Mapping civil dialogue in the EU institutions* (Popis praks civilnega dialoga v institucijah EU), 2025, študija, ki jo je naročil EESO na zahtevo skupine organizacij civilne družbe.

([10]) Ta se razlikuje od sektorskega socialnega dialoga.

4.2.3 EESO ima dostop do obsežne in edinstvene mreže. Člani EESO so zakoreninjeni v nacionalni civilni družbi, zato lahko prispevajo k politikam EU na podlagi izkušenj z lokalne ravni in evropske razprave prenesejo nazaj v lokalne skupnosti.

4.3 *Struktura in upravljanje platforme civilne družbe*

4.3.1 EESO na podlagi svojih izkušenj in glede na svojo mrežo predlaga, da bi v partnerstvu z Evropsko komisijo začeli **pilotni projekt obsežnega dialoga** že v zgodnji fazi političnega postopka. Glavni poudarek bi bil na vprašanjih, povezanih z demokracijo, temeljnimi pravicami in pravno državo, o katerih bi se razpravljalo v navezi z *ad hoc* skupino EESO za temeljne pravice in pravno državo. Cilj platforme civilne družbe bi bil razširiti sodelovanje organizacij civilne družbe, ki se ukvarjajo z demokracijo, temeljnimi pravicami in pravno državo, in opredeliti vprašanja, ki posebej zadevajo organizacije civilne družbe na lokalni ravni, ter prispevati k poročilom EESO in Evropske komisije o teh vprašanjih. EESO predlaga ustanovitev usmerjevalne skupine v okviru platforme, ki bi jo sestavljali Evropska komisija, EESO in povezovalna skupina ter bi se zgledovala po EMF. Platforma bi bila vključena v letno konferenco EESO o pravni državi in temeljnih pravicah. Prispevki tedna civilne družbe bi bili prav tako vključeni v delo platforme, na kak način, pa bi določila usmerjevalna skupina (npr. en dan bi namenili delu platforme).

4.3.2 Usmerjevalna skupina bi bila odgovorna za začetek pilotnega projekta in bi se dogovorila o ustreznih ureditvah upravljanja in sodelovanja. Konkreten predlog postopka bi bilo treba še razviti. Po izvedbi bo projekt ocenila in predlagala prihodnji razvoj, da bi olajšala podobne procese širokega dialoga o drugih ključnih temah, pomembnih za civilno družbo. Usmerjevalna skupina bi se vsako leto natančno dogovorila o temah in rokih za projekt.

4.3.3 EESO tudi meni, da bi lahko strategija (vključno s platformo) v prihodnosti prispevala k:

— poročilu, ki se pripravi vsako drugo leto, o dejavnostih strategije in vseh dejavnostih civilnega dialoga, ki se izvajajo prek platforme in vsakega generalnega direktorata;

— letnemu pregledu stanja v obliki javnega foruma za razprave o rezultatih nadaljnjih dejavnosti v zvezi z dialogi;

— letnemu forumu, organiziranemu v partnerstvu z Evropsko komisijo, ki bi lahko bil del tedna civilne družbe.

4.3.4 Pilotni projekt bi bil priložnost za nadaljnji razvoj in oblikoval formalno strukturo obstoječega strukturiranega sodelovanja z organizacijami civilne družbe. EESO je že preskusil različne načine sistemskega sodelovanja z organizacijami civilne družbe, med drugim z: i) EMF; ii) prostorom za sestajanje, ki ga nudi strokovna skupina EESO za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje (NAT) organizacijam civilne družbe, da se srečujejo in pripravljajo skupne prispevke za evropske in mednarodne procese; in iii) prispevkom povezovalne skupine v doprinos EESO k letnemu delovnemu programu Komisije. Te in druge pobude bi lahko postale del pilotnega projekta v okviru enotne strukture upravljanja (ki jo sestavljajo Evropska komisija, EESO in povezovalna skupina). Pilotni projekt bi se lahko začel izvajati hitro in brez odloga, saj temelji na obstoječih strukturah in instrumentih. Njegov uspeh bi bil odvisen od ustreznih sredstev in dejavnosti za krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe.

4.3.5 Platforma bi:

— usmerjala dialoge (ki bi jih organizirali upravni organi) o demokraciji, temeljnih pravicah in pravni državi ter nato prispevala h ključnim političnim procesom, kot je letni delovni program Komisije;

— organizirala letno konferenco o civilnem dialogu, po možnosti med evropskim tednom civilne družbe, na kateri bi vsi deležniki predstavili in izpopolnili osnutke priporočil;

— spremljala civilni dialog z letnimi pregledi stanja, ki bi prispevali k dvoletnim poročilom o civilnem dialogu; in

— prispevala k medinstitucionalnemu sporazumu.

4.3.6 Evropska komisija bi morala predvideti ustrezne določbe za krepitev evropskega civilnega dialoga na vseh ravneh in še posebej finančna sredstva za izvedbo predlaganega pilotnega projekta. Brez ustreznega financiranja strategije za civilno družbo ni mogoče izvajati. Po dveh letih in pol (sredina mandata EESO) bi EESO, organizacije civilne družbe in Evropska komisija opravili oceno, da bi izboljšali proces in opredelili naslednje razvojne korake.

V Bruslju, 17. julija 2025

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE